ALLERGIA IHO & ASTMA

13.10.2025

Allergia-, iho- ja astmaliiton strategia 2026–2030

Allergia-, iho- ja astmaliiton uudessa strategiassa kuvataan painopisteet seuraavien viiden vuoden ajalle. Strategian tekemiseen on osallistunut liiton henkilökunta, hallitus, jäsenyhdistysten edustajia sekä muita yhdistysaktiiveja ja vapaaehtoisia. Strategia evästää toiminnan vuosittaista suunnittelua ja vuosittaisia tavoitteita: sen painopisteet ja niissä edistyminen huomioidaan nykyiseen tapaan kunkin vuoden toimintasuunnitelmassa osana liiton kokonaisarviointia. Arviointia tehdään seuraamalla toteutuneita määriä sekä tekemällä kyselyitä ja itsearviointia. Strategia antaa suuntaviivoja tulevaisuuteen myös jäsenyhdistyksille, jotka voivat sitoutua strategian painopisteisiin siltä osin kuin se soveltuu niiden omiin tavoitteisiin ja omaan toimintaan.

Visio

Yhteisö hyvän arjen tukena.

Yhteisö hyvän arjen tukena – jotta astmaa, ihosairautta tai allergioita sairastava saa tarvitsemansa tuen, pääsee hoitoon vaivattomasti, voi elää täysipainoista elämää ja kohdata jonkun, joka todella ymmärtää.

Missio

Tietoa, tukea ja yhteisöllisyyttä – arkea helpottamassa, ei vain sairautta hoitamassa.

Rakennamme yhdessä jäsenyhdistystemme kanssa yhteisöä, jossa kukaan ei jää yksin sairautensa kanssa. Tarjoamme tietoa, tukea ja kohtaamisia astmaa, ihotautia, allergioita sairastaville sekä vaikean palovamman kokeneille sekä heidän läheisilleen.

Arvot

Yhteisöllisyys

Luomme mahdollisuuksia kohdata ja kuulua joukkoon. Tuemme yhdistystoimijoita ja vapaaehtoisia toimimaan omilla ehdoillaan osana yhteisöä.

Vastuullisuus

Otamme toiminnassamme huomioon vuosittain päivitettävän vastuullisuusohjelman. Siinä sovellamme YK:n kestävän kehityksen tavoitteita omaan toimintaamme ja tavoitteisiimme.

Asiantuntijuus

Hyödynnämme tiedon tuottamisessa ja välittämisessä tutkittua tietoa. Sen rinnalla korostamme myös kokemustiedon merkitystä.

Yhdenvertaisuus

Korostamme oikeudenmukaisuutta ja suvaitsevuutta toiminnassamme. Viestintämme on saavutettavaa.

Strategian painopisteet

Edistämme hyvinvointia lisäämällä tietoisuutta astman, ihosairauksien ja allergioiden kanssa elämisestä

Tuemme sairastavia varmistamalla, että ymmärrettävää tietoa sairaudesta ja sen kanssa elämisestä on helposti saatavilla. Keräämme kokemustietoa sairastavien arjesta muun muassa kyselyillä ja kurssitoiminnan avulla.

Korostamme tiedon tuottamisessa ja välittämisessä hyvinvointia tukevia arjen tekoja: liikunnan lisäämistä, luonnossa oleskelua, savuttomuutta sekä monipuolista ruokavaliota. Kannustamme sairastavia ottamaan aktiivisen roolin oman terveytensä edistämisessä.

Kohdennamme viestintää eri ikä- ja kohderyhmille. Teemme viestinnällistä yhteistyötä niin median, sote-ammattilaisten, yritysten kuin muiden järjestöjen kanssa. Järjestämme teemapäiviä ja kampanjaviikkoja, sekä tuotamme niihin materiaaleja, joita ammattilaiset ja yhdistysten aktiivit voivat hyödyntää omassa toiminnassaan.

Tulevaisuuden haasteet

Lääketieteellisen tiedon rinnalla tarvitaan kokemustietoa astman, ihotautien ja allergioiden vaikutuksista arjen eri toimintoihin. Tarvitaan selvitettyä ja systemaattisesti saatavilla olevaa tietoa sairauksien kanssa elämisestä.

Tavoiteltava vaikutus

Sairastavilla ja heidän läheisillään sekä heidän kanssaan työskentelevillä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla on käytössään kattavasti enemmän ja helposti saatavilla olevaa tietoa sairauksien vaikutuksista arkeen.

Keskeiset toimenpiteet lähivuosille

- Tuotamme verkkosivuille ja muille viestinnän kanaville uutta tietoa koko kohderyhmästä. Yhdistämme tutkittua tietoa kokemustietoon kaikissa viestinnän kanavissa.
- Lisäämme ammattilaisten tietoa ja tietoisuutta liitosta ja sen toiminnasta
- Vahvistamme lääkeyhtiöyhteistyötä ja lisätään terveydenhuollon ammattilaisten tapaamisia.

Teemme yhteistyötä ja vahvistamme verkostoja eri toimijoiden kanssa

Kolmannen sektorin toimijana tiedostamme yhteistyön ja verkostoissa mukana olon merkityksen. Etsimme aktiivisesti uusia yhteistyön muotoja niin julkisten toimijoiden, oppilaitosten, yritysten kuin järjestötoimijoiden kesken.

Toimimme aktiivisesti vakiintuneissa verkostoissa ja kehitämme uusia kumppanuuksia eri toimijoiden kanssa edistääksemme tavoitteitamme. Olemme mukana niin viranomais- kuin järjestöjen muodostamissa verkostoissa. Käymme vuoropuhelua sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa.

Kannustamme yhdistyksiä olemaan aktiivisia alueellaan muun muassa osallistumalla oman hyvinvointialueen järjestämiin tilaisuuksiin sekä tekemään yhteistyötä muiden yhdistysten ja toimijoiden kanssa.

Tulevaisuuden haasteet

Kolmannella sektorilla tarvitaan yhteistyötä ja verkostoissa mukana olemista toiminnan vaikutusten tehostamiseksi niin kansallisesti kuin paikallisesti. Lisäksi järjestöjen rahoitukseen kohdistuvat vähentämispaineet edellyttävät sisällöllisiä ja hallinnollisia yhteistyön muotoja.

Tavoiteltava vaikutus

Kolmannen sektorin ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöjen ääni kuuluu vahvempana, toimintaa on tarjolla monipuolisemmin ja järjestöillä on suurempi vaikutus kansalliseen ja paikalliseen päätöksentekoon.

Keskeiset toimenpiteet lähivuosille

- Tiivistämme ja laajennamme yhteistyötä eri järjestöjen, sote-toimijoiden ja yritysten kanssa. Olemme joustavia ja avoimia uusille yhteistyökuvioille.
- Tuemme yhdistysaktiiveja paikallisessa vaikuttamisessa muun muassa tuottamalla materiaaleja ja auttamalla verkostoitumaan.

Edistämme yhdenvertaisuutta sosiaali- ja terveydenhuollon saatavuudessa

Toimimme aktiivisesti vaikuttajina sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksissa ja muutosehdotuksissa. Annamme lausuntoja, kannanottoja ja osallistumme keskusteluun niin itsenäisesti kuin yhdessä muiden järjestöjen ja verkostojen kanssa. Välitämme näkemyksiämme myös yhdistysten käyttöön paikalliseen vaikuttamiseen.

Pidämme luentoja ja järjestämme koulutuksia, joissa nostamme esiin sairastavien näkökulmia, arjen haasteita ja heidän hyvinvointiaan uhkaavia tekijöitä. Korostamme tiedonvälityksessä asiakkaan ja potilaan kohtaamisen merkitystä sekä kokemustiedon hyödyntämistä.

Jaamme tietoa palveluista sekä asiakkaan ja potilaan oikeuksista. Keräämme tietoa valtakunnallisesti palveluprosessien toimivuudesta sekä mahdollisista alueellisista eroista.

Tulevaisuuden haasteet

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuudessa on alueellisia eroja. Lisäksi palveluista perittävät maksut ja omavastuut ovat monelle kohtuuttomia.

Tavoiteltava vaikutus

Kansalliset ja alueelliset päättäjät saavat tietoa allergisten, ihosairaiden ja astmaatikkojen haasteista sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Keskeiset toimenpiteet lähivuosille

- Teemme säännöllistä yhteistyötä eduskunnan verkostojen kanssa.
- Teemme kyselyistä muun muassa hoitoon pääsystä ja palveluiden käytöstä.
- Huomioimme erityisryhmät materiaalien tuotannossa.

Tuemme ja autamme astmaa, ihotautia ja allergioita sairastavien sekä palovamman kokeneiden yhteisöjä vahvistumaan sekä toimimaan aktiivisina palveluiden ja vertaistuen tarjoajina

Tuemme yhdistyksiä ja paikallista toimintaa. Autamme yhdistyksiä ja vapaaehtoisia toimimaan aktiivisina vertaistuen, tiedon ja palveluiden tarjoajina. Tuemme yhdistyksiä vaikuttamaan ja verkostoitumaan omilla alueillaan. Kannustamme yhdistyksiä tekemään yhteistyötä muiden paikallisten toimijoiden, kuten koulujen, terveydenhuollon, hyvinvointialueiden ja muiden järjestöjen kanssa.

Tarjoamme yhdistyksille ja vapaaehtoisille koulutusta, materiaaleja, viestintätukea ja neuvontaa. Huomioimme yhdistysten erilaiset resurssit, toimintaympäristöt ja jäsenistön tarpeet. Selkeytämme työnjakoa liiton ja yhdistysten välillä. Keräämme säännöllisesti palautetta jäsenyhdistyksiltä ja vapaaehtoisilta toiminnan kehittämiseksi.

Varmistamme, että jokaisella hyvinvointialueella olisi vähintään yksi aktiivinen jäsenyhdistys tai liiton toimijoista koostuva yhteistyöverkosto tai toimintaryhmä.

Tulevaisuuden haasteet

Vapaaehtoisten ja yhdistystoimijoiden määrät vähenevät. Yhdistystoiminta on kokonaisuudessaan uuden edessä.

Tavoiteltava vaikutus

Paikalliset yhdistykset ja yhteisöt tarjoavat vertaistukea ja toimintaa sekä vaikuttavat alueellaan. Jokaisella hyvinvointialueella on jotakin toimintaa liiton kohderyhmille.

Keskeiset toimenpiteet lähivuosille

- Autamme vahvoja yhdistyksiä organisoimaan ja olemaan vetureita toiminnan järjestämisessä alueilla.
- Kehitämme kevyempiä yhdistystoiminnan malleja, muun muassa erityyppisiä toimintaryhmiä.
- Autamme ja kannustamme yhdistyksiä tekemään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Strategiatyön taustaa

Allergia-, iho- ja astmaliitto jäsenyhdistyksineen on valtakunnallinen kansanterveys- ja potilasjärjestö. Se toimii astmaa, allergiaa, atooppista ihottumaa ja muita ihotauteja sairastavien, palovamman kokeneiden sekä heidän läheistensä hyväksi. Näihin ryhmiin kuuluu arvioilta 3,5 miljoonaa ihmistä Suomessa. Liiton toiminnan keskiössä on sairastuneiden ja heidän läheistensä oikeus hyvään arkeen ja yhteiskunnalliseen yhdenvertaisuuteen.

Liiton keskeisenä tavoitteena on tarjota tietoa, tukea ja toimintaa eri-ikäisille, niin sairastuneille kuin heidän läheisilleen. Vapaaehtoistoiminnan tukeminen, kokemustiedon hyödyntäminen ja vertaistuen mahdollistaminen ovat tärkeä osa toimintaa. Liitto toimii myös pitkäaikaissairaiden puolestapuhujana välittäen heidän tarpeitaan sote-ammattilaisille ja päättäjille.

Liitto edistää allergia-, iho- ja hengitysterveyttä sekä toimii turvallisen elinympäristön ja terveellisten elintapojen puolestapuhujana. Tavoitteena on myös lisätä ihmisten tietoa ja ymmärrystä siitä, miten he voivat itse ottaa aktiivista roolia omasta terveydestään. Liitto jakaa ajantasaista tietoa sairauksien ehkäisemiseksi sekä hoidon, hyvinvoinnin ja sujuvan arjen edistämiseksi. Liitossa kerätään ja välitetään kokemustietoa allergioiden, astman, ihosairauksien ja palovamman kanssa elämisestä.

Allergia-, iho- ja astmaliiton uusi strategiakausi alkaa tilanteessa, jossa yhteiskunnassa on käynnissä suuria muutoksia. Yksi isoimmista epävarmuustekijöistä järjestöille on rahoituksen tulevaisuus. STEAn rooli rahoituspäätöksen tekijänä on muuttunut ja päätöksenteko on siirtynyt sosiaali- ja terveysministeriöön, jossa päätöksiin vaikuttavat myös poliittiset näkemykset. Allergia-, iho- ja astmaliiton toiminnan jatkuvuuden ja vaikuttavuuden varmistamiseksi on olennaista turvata toiminnan resurssit. Taloudellisen perustan luovat jäsenmaksut, avustukset, varainhankinta ja yhteistyösopimukset, mutta myös uusille rahoitusmalleille on tarve.

Yhteistyö erilaisten toimijoiden kanssa on tulevaisuudessa yhä tärkeämpää. Liitto toteuttaa strategiaansa yhteistyössä jäsenjärjestöjensä, muiden järjestöjen, yritysten, julkisten toimijoiden ja muiden tahojen kanssa. Yhteistyö mahdollistaa resurssien tehokkaamman käytön ja auttaa saavuttamaan tavoitteet tehokkaammin ja vaikuttavammin. Jäsenyhdistyksillä on myös merkittävä rooli alueellisten, oman näköisten verkostojen ja yhteistyömallien luomisessa.
Pienenevät resurssit ja muuttuva maailma kannustavat järjestöjä uudistumaan. Tulevaisuudessa on yhä tärkeämpää löytää niitä palveluita ja toimintoja, jotka tukevat julkisten palveluiden aukkokohtia. Tällä edistetään sitä sote-uudistuksen ajatusta, että järjestöjen palvelut ja toiminta saataisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon luontevaksi osaksi. Strategiakauden aikana on tärkeä selvittää ja arvioida, mitkä ryhmät tai minkä ikäiset ihmiset erityisesti hyötyisivät myös järjestön tarjoamasta tuesta ja palveluista.

Toiminnan kohderyhmät

Allergia-, iho- ja astmaliitolla on useita kohderyhmiä. Astmaa, atooppista ihottumaa ja muita ihotauteja ja allergioita sairastavat sekä palovamman kokeneet läheisineen muodostavat kohderyhmän ytimen. Liiton kohderyhmien sairaudet ja vammat ovat yleisyydeltään ja vakavuusasteeltaan vaihtelevia. Osa sairauksista on kansanterveydellisesti merkittäviä ja koskettavat suurta osaa väestöä, kun taas osa on lieviä tai harvinaisia. Osa sairastavista selviytyy arjesta sairautensa kanssa ilman suurempia ongelmia, kun taas osa sairauksista saattaa olla vaikeasti vammauttavia. Liitto korostaa edunvalvonnassaan myös eri sairauksia yhdistäviä tekijöitä.

Liiton jäsenyhdistykset ja niissä toimivat yhdistysaktiivit ja vapaaehtoiset muodostavat toisen keskeisen kohderyhmän. Yhdistykset toimivat pääosin vapaaehtoisvoimin tai pienillä resursseilla. Tämän vuoksi ne tarvitsevat erityyppistä tukea: koulutusta, ohjausta ja neuvontaa. Liitto on yhtä kuin yhdistykset. Yhdessä toimimalla pystymme parhaiten tukemaan ja edistämään niin kansallisesti kuin paikallisesti sairastavien ja heidän läheistensä asemaa.

Kolmannen merkittävän kohderyhmän muodostavat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset sekä päättäjät. Ammattilaisten merkitys järjestön kohderyhmänä on tärkeä, sillä he kohtaavat allergikkoja, astmaatikkoja ja ihotautia sairastavia käytännön työssään. Verkostoituminen ammattilaisten kanssa sekä tiedon ja kokemuksen jakaminen heidän kanssaan on olennaista järjestön toiminnan kehittämiselle. Yhteydenpito päättäjiin vahvistaa liiton tavoitteiden edistämistä. Yhdessä kansanedustajista koostuvien Eduskunnan allergia- ja astmaverkoston ja sisäilmaverkoston kanssa liitto välittää tietoa ja tietoisuutta päättäjille sekä tuo keskusteluun omille kohderyhmille tärkeitä asioita.

Suuri väestö nähdään tärkeänä kohderyhmänä erityisesti terveyden edistämisen ja tietoisuuden lisäämisen näkökulmista. Isoja henkilömääriä tavoitellaan liiton monikanavaisella viestinnällä, jolla pyritään lisäämään ymmärrystä allergioiden, ihosairauksien ja astman kanssa elämisestä sekä oikaisemaan sairauksiin liittyviä väärinkäsityksiä.

Mitä muutoksia on meneillään toimintaympäristössä?

Väestön ikääntyminen

Yli 65-vuotiaiden osuus Suomen koko väestöstä on kasvanut 2000-luvulla tasaisesti. Tulevina vuosina ja vuosikymmeninä työikäisten osuus laskee ja eläkeikäisten määrä kasvaa edelleen. Tämä aiheuttaa kasvupainetta sosiaali- ja terveysmenoihin. Toisaalta ikääntymisen vaikutukset terveydenhuollon ja esimerkiksi ikääntyneiden pitkäaikaishoidon menoihin eivät ole yksiselitteisiä, mikä vaikeuttaa niiden suuruuden arviointia.

Monisairastavuus on yleistynyt tasaisesti 2000-luvulla. Riski on vahvasti yhteydessä ikään, joten väestön ikääntyessä myös monisairaiden määrä ja osuus kasvavat. Tämä ei kuitenkaan yksin selitä kasvua, vaan monisairastavuus on yleistynyt kaikissa ikäryhmissä, ja yleistymisen ennustetaan olevan nopeampaa 65 vuotta täyttäneillä kuin sitä nuoremmilla. Väestön ikääntyminen myös lisää allergia-, iho- ja astmahoidon tarvetta, sillä ikääntyneet ovat alttiimpia näiden sairauksien vaikutuksille.

Vaikka ikääntyminen tuo mukanaan haasteita, yli 65-vuotiaat ovat myös merkittävä mahdollisuus ja voimavara yhteiskunnalle. He osallistuvat aktiivisesti vapaaehtoistyöhön, omaishoitoon, kulttuuritoimintaan ja yhteisölliseen elämään. Esimerkiksi eläkeläiset vastaavat Suomessa yli puolesta vapaaehtoistyöstä.

Aktiivinen osallistuminen yhteiskuntaan edistää ikääntyneiden omaa hyvinvointia, toimintakykyä ja mielenterveyttä. Järjestöt tarjoavat mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa. Ikääntyneet eivät ole vain palveluiden käyttäjiä, vaan myös niiden tuottajia ja kehittäjiä.

Yhteiskunnan eriarvoistuminen ja monimuotoistuminen

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnista hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Palvelurakenteita on uudistettu laajasti eri puolilla Suomea, ja hyvinvointialueet ovat ottaneet vastuulleen perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalihuollon ja pelastustoimen järjestämisen. Uudistuksen tavoitteena on ollut parantaa palveluiden yhdenvertaisuutta, kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hillitä kustannusten kasvua. Myös sosiaaliturvajärjestelmää uudistavia hankkeita on ollut käynnissä.

Monet Petteri Orpon hallituksen tekemistä sosiaali- ja terveydenhuollon sisällöllisistä muutoksista ovat olleet heikennyksiä pitkäaikaissairaille. Kallistuneet asiakasmaksut ja omavastuut ovat heikentäneet monen pitkäaikaissairaan taloudellista tilannetta. Uudistukset ovat lisänneet pitkäaikaissairaiden eriarvoistumista ja jopa syrjäytymistä. Työnteon merkityksen korostaminen saattaa ajaa vaikeasti työllistyvät pitkäaikaissairaat tilanteeseen, jossa heille ei löydy sopivaa työtä, mutta työkyvyttömyyden todistaminen osoittautuu vaikeaksi.

Kaupungistuminen jatkuu, ja väestö keskittyy yhä enemmän suuriin keskuksiin, mikä asettaa paineita palveluiden saatavuudelle harvaan asutuilla alueilla. Maahanmuutto on lisännyt väestön moninaisuutta. Monimuotoistuminen edellyttää myös järjestöiltä kykyä kohdata erilaisia taustoista tulevia ihmisiä ja ymmärtää heidän kokemiaan haasteita sekä palvella heitä parhaalla mahdollisella tavalla.

Sote-uudistuksessa järjestöjen roolin vahvistaminen oli yksi keskeisistä tavoitteista, mutta käytännössä asema palveluketjuissa ja alueellisessa yhteistyössä hakee edelleen muotoaan. Paikallinen yhteistyö voi parhaimmillaan lisätä palveluiden saatavuutta, vahvistaa osallisuutta ja parantaa hallinnon läpinäkyvyyttä.

Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos vaikuttaa suoraan ja epäsuorasti ihmisten terveyteen. Pitkittyneet hellejaksot lisäävät sairastavuutta ja kuolleisuutta erityisesti haavoittuvissa väestöryhmissä. Lämpenevä ilmasto pidentää allergisoivien kasvien siitepölykautta ja laajentaa niiden esiintymisaluetta, mikä voi pahentaa allergiaoireita ja hengityssairauksia.

Samaan aikaan ilmastonmuutos edistää uusien tautien ja taudinaiheuttajien leviämistä alueille, joissa niitä ei ole aiemmin esiintynyt. Ilmanlaadun heikkeneminen vaikuttaa erityisesti hengityselinsairauksiin. Rakennusten sisäilmaongelmat lisääntyvät kosteus- ja homevaurioiden kautta, mikä voi pahentaa iho-oireita ja hengitystieoireita.

Ilmastonmuutoksen rinnalla luonnon monimuotoisuuden väheneminen heikentää ihmisten terveyttä monin tavoin. Monimuotoinen luonto tukee ihmisen immuunijärjestelmää ja erityisesti mikrobiomin monipuolisuutta. Tämä voi vähentää riskiä allergioiden ja autoimmuunisairauksien kehittymiselle. Lisäksi luonnon monimuotoisuus tukee mielenterveyttä, lievittää stressiä ja tarjoaa elvyttäviä kokemuksia.

Ilmastonmuutos ja luonnon köyhtyminen muodostavat merkittävän terveysriskin, siksi ilmastopolitiikka on samalla myös terveyspolitiikkaa. Päästöjen vähentäminen, ilmanlaadun parantaminen, vihreän infrastruktuurin lisääminen ja luonnon monimuotoisuuden vaaliminen tukevat väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä ennaltaehkäisevät sairauksia.

Tiedon lisääminen ilmastonmuutoksen vaikutuksista on yhteinen tehtävä. Järjestöjen erityinen rooli siinä on lisätä tietoisuutta ilmastonmuutoksen mahdollisista vaikutuksista omiin kohderyhmiin sekä niiden kerrannaisvaikutuksista esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin.

Muutokset järjestöjen roolissa osana hyvinvointiyhteiskuntaa

Kansalaisjärjestöjen rooli on muutoksessa. Yhdistysten aktiivit ovat ikääntyneitä, kiinnostus yhdistysten jäsenyyteen on heikentynyt ja sitoutuneiden vapaaehtoisten löytyminen on yhä vaikeampaa. Järjestöjä haastaa muuttumaan myös ihmisten halu löytää uudenlaisia, kevyempiä osallistumisen muotoja. Ihmiset etsivät vaikutuskanavia, jotka ovat joustavia ja arvolähtöisiä.

Järjestöt ovat edelleen merkittävä osa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Ne täydentävät julkisia palveluita erityisesti matalan kynnyksen toiminnassa, tarjoavat vertaistukea ja kohtaamispaikkoja sekä tukevat haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä. Vaikka perinteiset rakenteet eivät välttämättä houkuttele, tarve yhteisöllisyyteen, vaikuttamiseen ja vertaistukeen säilyy. Järjestöjen asiantuntemus ja kyky tavoittaa marginaaliin jääviä ihmisiä on arvokasta erityisesti tilanteissa, joissa eriarvoisuus ja sosiaalinen eriytyminen kasvavat.

Jotta järjestöt voisivat edelleen toimia osallisuuden mahdollistajina ja hyvinvoinnin rakentajina, tarvitaan muutosta niin toiminnassa kuin ajattelumalleissa. Toimintaedellytysten turvaaminen, yhteistyö erilaisten tahojen kanssa, uusiutumiskyky ja ajassa oleminen ovat keskeisiä tekijöitä muutoksessa mukana pysymiselle.

Digitalisaation, teknologian kehitys ja tekoäly

Digitalisaation merkitys arjessa kasvaa nopeasti. Se muuttaa tapaa, jolla ihmiset asioivat, viestivät ja käyttävät palveluita. Digitalisaatio tuo mukanaan sekä mahdollisuuksia että haasteita. Digitalisaatio voi parantaa palveluiden saatavuutta, mutta toisaalta digisyrjäytyminen uhkaa ihmisten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Digitalisaatiota ei tule edistää vain säästöjen näkökulmasta. Kategorisesti tietyn palvelun tarjoaminen vain digitaalisesti ei palvele kaikkia ihmisryhmiä. Digitaaliset palvelujen rinnalla on säilytettävä vaihtoehtoisia asiointitapoja, palveluita ja kasvokkaisia kohtaamisia.

Erityisesti iäkkäät ihmiset ovat vaarassa jäädä digitalisaation ulkopuolelle. Järjestöt tavoittavat ihmisiä, joilla on puutteita digitaidoissa ja jotka eivät saa riittävästi tukea muualta. Järjestöt voivat toimia tärkeinä tiedonvälittäjinä ja vaikuttajina sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäjinä niin, että kaikilla on mahdollisuus osallistua ja saada tärkeitä palveluita.

Myös tekoälyn hyödyntäminen voi tuoda mukanaan tehokkuutta ja säästöjä toimintaan ja palveluiden järjestämiseen. Esimerkiksi asiakaspalvelun automatisointi, sosiaali- ja terveydenhuollon resurssien kohdentaminen ja tiedon analysointi voivat tehostua. Tekoäly ei kuitenkaan ole neutraali toiminto. Tekoälyn hyödyntämisessä on huomioitava myös eettisyys, läpinäkyvyys ja tietoturva.

Lähteet

Ismo Linnosmaa & Terhi Auvinen. Miten väestön ikääntyminen vaikuttaa sote-menoihin, Talous & Yhteiskunta 3/2024. https://labore.fi/t&y/miten-vaeston-ikaantyminen-vaikuttaa-sote-menoihin/

Laura Kestilä & Sakari Karvonen (toim.). Ratkaisuja kestävän yhteiskunnan rakentamiseen Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/150756/RAP2025_001_Ratkaisuja%20kest%c3%a4v%c3%a4n%20yhteiskunnan%20rakentamiseen_web.pdf?sequence=10&isAllowed=y

Uudistuva sosiaaliturva: https://stm.fi/sosiaaliturvauudistus

Tilastokeskuksen väestöennuste: https://stat.fi/julkaisu/cln1i9lg94af80bw1rxn0njfg

Euroopan komissio. Ageing Report. Economic & Budgetary Projections for the EU Member States (2022-2070). INSTITUTIONAL PAPER 279 | APRIL 2024: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cf87a9bf-02c2-11ef-a251-01aa75ed71a1/language-en

Euroopan komissio: Ilmastonmuutoksen seuraukset: https://climate.ec.europa.eu/climate-change/consequences-climate-change_fi

Ilmastomuutoksen terveysvaikutukset: https://www.duodecimlehti.fi/duo14774

Tuoreita tutkimuksia ilmastonmuutoksen vaikutuksista (englanniksi):
Climate change and allergic diseases: A scoping review - ScienceDirect
Climate change and allergies | Allergo Journal International
Interplay of Climate Change, Pollen, and Pathogens: An Experimental Investigation into the Effects of a Changing Environment

Päivittyvää tietoa ja ennusteita siitepölytilanteesta: https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/observatory/evidence/health-effects/aeroallergens

Forsman, A. & Nordmyr J. Ikääntyminen 2020-luvulla. Sosiaalinen osallisuus pohjana hyvälle ikääntymiselle. Ajatushautomo Agenda. 2020.

Sirén, A. Ikääntyvien yhteiskunnasta pitkäikäisten yhteiskuntaan. T&Y-lehti. 2024.

Ikääntyvä mieli 2050. Kohti kestävää hyvinvointia ja resilienssiä. Mieli ry. 2023.

Selvitys hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Raportteja ja muistioita 2025:14.

Tynkkynen, L-K. et al. Tilannekuvia hyvinvointialueilta – muutokset palvelujärjestelmässä sote-uudistuksen alkuvuosina. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 3/2025.

THL: Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027

Hanell, Th & Mattila, M. Koetun elämänlaadun alueelliset erot ja Suomen sisäinen muuttoliike : Siirtolaisuusinstituutin alueellisen elämänlaatu- ja muuttokyselyn keskeiset havainnot. Raportit 7. 2024.

Rehunen, A., Helminen, V. & Honkatukia, J. Alueiden dynamiikan uusi vaihe: kuinka asukkaiden ja työntekijöiden Suomi jäsentyy 2020-luvulla. T&Y-lehti, 4/2019.

Martikainen, T., & Pöyhönen, S. (Eds.). (2023). Superdiversiteetti: näkökulmia maahanmuuton monimuotoisuuteen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia, 1489. https://doi.org/10.21435/skst.1489.

LUONNOS